

О.В. Головка, канд. іст. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

Ю.О. Шилова, студ. (*ХДУХТ, Харків*)

ФІНАНСУВАННЯ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В УСРР У 20-ті – НА ПОЧАТКУ 30-х рр. ХХ ст.

Система фінансування державного дошкільного виховання в УСРР у 20-ті – на початку 30-х рр. ХХ ст. пройшла декілька етапів:

– у 1919–1922 рр. фінансування дошкільних закладів здійснювалось шляхом щомісячного виділення асигнувань з республіканського бюджету, з центральних органів управління – Наркоматів трудового соціального забезпечення та освіти й окремих промислових підприємств. У цей період переважна більшість дошкільних закладів була безоплатною для батьків;

– у 1923–1927 рр. фінансування дошкільних закладів було переведено з республіканського на місцеві бюджети. Це призвело до певного занепаду дошкільної системи через неспроможність місцевих бюджетів опікуватись освітніми закладами;

– у 1928–1933 рр. мережа дитячих закладів знову починає швидко зростати завдяки збільшенню фінансування та активному залученню коштів державного і бюджетів місцевих рад, коштів, які виділялись профспілковими організаціями, іншими установами і підприємствами, а також батьківської платні. У ці роки відбулося остаточне закріплення у законодавстві бюджетних джерел утримання дошкільної системи виховання. Збільшення фінансування можна пояснити тим, що відбулася відбудова державної економіки, яка була зруйнована буремними подіями початку 20-х рр.

На першому етапі фінансовий відділ НКО УСРР щороку складав кошторис кредитування освітньої системи по губерніях, закладаючи у нього кошти на відкриття нових та утримання існуючих дошкільних закладів. Губернські відділи освіти у свою чергу, розподіляли асигнування між секціями дошкільного виховання повітових відділів освіти. Заробітна платня дошкільних працівників у на початку 20-х рр. становила від 200 до 1000 крб. на місяць. У той же час кілограм м'яса коштував 1300–1450 крб., сала – 1300–1720 крб., десяток яєць – 1400–1700 крб., літр молока – 40–50 крб., кілограм пшона – 375–500 крб, кілограм картоплі – 30–40 крб. Хліба у вільному продажу не було, і він відпускався лише по картках. Дрова продавались за ціною 5 крб. за пуд. Отже, зарплата не покривала і десятої частини видатків пересічного вихователя.

На другому етапі простежується скорочення кількості дошкільних закладів виховання внаслідок скорочення асигнувань з

республіканського бюджету. 7 березня 1923 р. була прийнята постанова ВУЦВК «Про переведення культосвітніх установ на місцевий бюджет». Наступним кроком по залученню коштів для розвитку дошкільної системи була постанова РНК УСРР від 30 березня 1923 р. «Про створення при виховних та навчальних закладах спеціального грошового фонду». Він складався із наступних надходжень: оплата батьків, прибутки від господарської діяльності закладу, шефська допомога, благодійні внески.

У 1923 році керівник дошкільної установи отримував у середньому 60 крб. на місяць, вихователька – 41 крб., музичні працівники – 20 крб., технічні працівники – 22 крб. Сплата за подовжений робочий день – якщо садок працював не 8, а 10 годин на добу – у бюджет не закладалася. Гроші за додаткові дві години роботи збирались з батьків. За подовжений робочий день і виховательки, і технічний персонал отримували додатково 20 крб. на місяць.

Для третього періоду розвитку дошкільної системи виховання характерним було те, що країна вже накопичила достатній досвід і матеріальні ресурси, з'явилась можливість фінансування освіти та виховних закладів. Індустріалізація, яка розпочалась у 1928 р., вимагала величезної кількості робочих рук, у тому числі і жіночих. Для цього необхідно було відкрити значну мережу дошкільних закладів. Тільки вони були здатні звільнити матерів від догляду за дітьми у період робочого дня.

4 березня 1930 р. РНК УСРР прийняв постанову «Про заходи до колективізації та оздоровленню дитячого побуту». Цим документом було остаточно закріплено систему фінансування дошкільних установ. Джерелами утримання ясел та дитячих садків стають:

- відрахування з державних, промислових та сільськогосподарських підприємств у розмірі 1/8 фонду заробітної плати;
- відрахування з фонду поліпшення побуту робітників і службовців у розмірі від 10 до 20% всього фонду;
- щорічні відшкодування із споживчої та сільськогосподарської кооперації – по 0,05% від обігу, промкооперації – 5% від прибутку, кооперації інвалідів – 3% від загального прибутку;
- від професійних організацій – 20% культурних фондів;
- батьківська оплата.

Така система фінансування проіснувала, із незначними змінами, до 1991 р.